

Motion till riksdagen

1985/86:Kr207

Alexander Chrisopoulos och Björn Samuelson (vpk)

Den svenska nationella kulturens utveckling, m. m.

Moralbegrepp, attityder, värderingar som innefattas i begreppet kulturarv, återspeglar de ekonomiska, sociala och klassmässiga förhållandena i samhällsutvecklingen. Kulturarvet utgör den grund som varje människa bygger och utvecklar sin personlighet och identitet på. Det handlar om individuell identitet, dvs. känslan av att jag har ett visst värde, att man duger något till, samt en känsla av självrespekt och självförtroende. Medvetenheten om att höra samman med andra människor, dvs. att ha en gruppidentitet och se sina livserfarenheter inramas av och ingå i en kollektiv historia, en insikt om att ens liv har ett sammanhang med sådant som har hänt tidigare i den grupp som jag tillhör. På den medvetenheten grundar sig självtilliten, känslan av egenvärde, lusten att pröva den egna förmågan för att bära vidare gruppens samlade kunskaper och erfarenheter, styrkt av den samlade kraft som gruppen har. Medvetenheten består också av vetskapen om att en del av de egna problemen och svårigheterna inte är personliga utan härstammar från de villkor som hela gruppen lever under.

Vi anser att man inte nog kan understryka betydelsen av och sambandet mellan det kulturella arvet och personlighets- och identitetsutvecklingen hos människorna. Endast genom en utvecklad personlighet och självständigt tänkande blir det möjligt för människorna och framför allt för ungdomen att kritiskt granska, utveckla, förkasta eller behålla och konstruktivt påverka sitt eget kulturella arv.

Det svenska folkets kultur är framsprungen ur vårt kulturella arv men också ur dagens svenska verklighet. För att utveckla den nationella kulturen måste svenska folkets problem, förhoppningar, villkor och visioner ingå. Då får vi en levande nationell folklig kultur. En förutsättning för människorna och framför allt ungdomarna att skaffa sig en gruppidentitet, som är sammansatt av både nationell identitet och klassidentitet, är att de tar del av sitt kulturarv, dvs. ett kulturarv som inte är en relik i form av en färggrann nationaldräkt avsedd att plockas fram och dammas av vid högtidliga tillfällen eller ett fornminne som appellerar till en förgången och för alltid död tid, utan ett kulturarv som är en kontinuerligt kulturhistorisk utvecklingskedja som leder fram till dagens kultur. Detta är särskilt viktigt med tanke på den mycket stora och oerhört snabba strukturomvandlingen som det svenska samhället har genomgått. Där stora folkomflyttningar och klassförskjutningar men också tekniska förändringar med krav på en anpassning till nya processer och arbetsförhållanden har inneburit att hela yrkesgrupper med sina kulturtraditioner har försvunnit eller decimerats enormt som t. ex.

hantverkarna och bönderna. Därför känner sig många människor otrygga, de söker sin identitet och en fast punkt i tillvaron, genom att söka sammanhangen bakåt i tiden.

Borgerligheten vill inte inse kulturarvets betydelse för människorna, dess samband med gruppidentiteten och dess klassmässiga aspekter. Det är inte förvånande. Det är snarare en logisk följd av den ideologiska grundinställning som borgerligheten har och som återspeglas i den kulturpolitik den allmänt bedriver. Det är en kulturpolitik som syftar till att utplåna människornas gruppkänsla och klasstillhörighet, att omvandla människorna till enskilda individer utan samband med de reella klassförhållandena i dagens samhälle och att omvandla de klassorättvisor som återspeglas i människornas situation till individuella problem. Med andra ord vill borgerligheten med sin kulturpolitik slå vakt om de klassintressen den representerar. Det förhållandet blir mycket tydligt när man ser på de olika uttryck som den borgerliga kulturpolitiken har tagit sig under olika faser i kapitalismens utveckling.

Det är inte någon tillfällighet att 1920-talets nationalromantik och nationalchauvinistiska punschpatriotism med sin satsning på familjen är definitivt förbi. Det är inte heller någon tillfällighet att man i dag satsar på ett annat slags individualistisk kultur, i multinationaliseringens tidevarv. Därför satsar man obegränsat på en kommersiell masskultur, som förmedlar ett allmänt västerländskt ideal, värderingar och livsformer som inte appellerar till svenska folkets verklighet, som saknar varje form av nationellt särdrag och som syftar till att omvandla individen till konsumtionsfaktor. Man nödgas också konstatera att även socialdemokratin i stort sett har slutit upp bakom den borgerliga kulturuppfattningen.

Efterkrigstidens materiella standardförbättringar för den svenska arbetarklassen har inte följts av en alternativ kultursatsning, förenlig med arbetarklassens egna värderingar och ideologi. Den svenska arbetarklassen har inte fått tillräckligt stöd för att utveckla sin egen kultur och sina egna livsformer. I samband med den materiella standardförbättringen har man också anammat borgerlighetens statussymboler. Med andra ord, när socialdemokratin tog på sig ansvaret att förvalta kapitalismen i sitt drygt 40-åriga regeringsinnehav fick man borgerlighetens kultur på köpet. På så sätt har socialdemokratin medverkat till den svenska arbetarklassens sjunkande klassmedvetenhet och relativa avideologisering.

Med denna utgångspunkt och i förvisningen om att kulturen aldrig är ideologilös utan en avgörande faktor för en levande idédebatt och för den ideologiska kampen anser vpk att kampen för en progressiv kultur, det svenska arbetande folkets kultur, är en av de primära uppgifterna för arbetarrörelsen och arbetarpartierna.

Mot denna bakgrund bör man också se det privata näringslivets och den kapitalistiska industrins alltmer ökade intressen för kulturen. Det skall ses i första hand som ett försök från kapitalets sida att påverka den ideologiska debatten genom satsningar på sådana kulturyttringar som sammanfaller, eller åtminstone inte kommer i motsättning till deras värderingar och intressen. Det skall också ses som ett försök att skapa en allmänt progressiv och positiv bild, där företagen blir en integrerad del av samhället med

motsvarande beroendeförhållanden. Man försöker utnyttja kulturen, inte bara som reklam eller ett enkelt marknadsföringsobjekt, utan också och framför allt som ett språkrör för en med deras intressen sammanfallande ideologi.

Mot. 1985/86
Kr207

I motsats till de statliga kulturanslagen med sina övervägande prioriteringar och allsidiga satsningar, som utgår från i demokratisk ordning beslutade kulturprogram, är kapitalets sponsring i sin ensidighet och målinriktning ett oerhört hot mot den konstnärliga friheten och yttrandefriheten. Emellertid bör företagens ökade kulturella intresse tas till vara. Därför anser vpk att, med hänsyn till den mycket höga vinstnivå som företagen har i dag, bör de få en möjlighet att medverka till landets kulturella utveckling genom en särskild kulturfond, som bör användas för att stimulera och utveckla den svenska kulturen, det svenska arbetande folkets kultur. En sådan kulturfond kan t. ex. byggas upp genom att företag ger direkta bidrag till den i stället för att sponsra enskilda kulturprojekt. Genom fonden skulle det vara möjligt att sprida medlen rättvist över hela landet efter behov. Administrationen av fonden sker lämpligen genom eller i samarbete med statens kulturråd.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda föreslås

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av den svenska nationella kulturens utveckling,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en särskild kulturfond i enlighet med vad som anförts i motionen,
3. att riksdagen uttalar sig för att den föreslagna fonden skall användas för att främja den svenska nationella kulturens utveckling,
4. att riksdagen uttalar sig för att sponsring inom kulturlivet ej bör förekomma.

Stockholm i januari 1986

Alexander Chrisopoulos (vpk)

Björn Samuelson (vpk)